

Mimoestetická funkce divadla – Komenský – 29. dubna 2020

Martina Musilová

Jana Amose Komenského Škola hrou (schola ludus)

Referát – Musilová

- *Schola ludus*, česky *Škola hrou*, je zdramatizovaná latinsky psaná učebnice latiny. S podobným způsobem výuky cizího jazyka se setkáváme dodnes:

Mítzi a Maus si hrají na školu

<https://edu.ceskatelevize.cz/mitzi-a-maus-si-hraji-na-skolu-5e4424584908cf012515810a>

- Komenský napsal nejprve učebnici latiny *Brána jazyků otevřená* (*Janua linguarum reserata*), kterou následně pro lepší porozumění a možnost výuky převedl do obrázkové učebnice *Orbis pictus* a do dramatické podoby *Schola ludus*
- Komenský reagoval na oceňované inovace ve školách katolického jezuitského řádu,

Připojený soubor Wordu: [Jana Amose Komenskeho Skola hrou-referat Musilova](#).
Kliknutím otevřete náhled na celou stránku.

Mimoestetické funkce divadla › SouborySkupina Mimoestetické funkce divadla, karta Soubory

Zobrazilo si 5 lidí.

Martina Musilová

Vítám vás v dnešní hodině!

Předpokládám, že některé budou ještě chvilku číst můj úvodní referát.

Naši společnou diskusi bych ráda otevřela otázkou, zda jste se během svého studia na základních a středních školách setkala s nějakou podobou školy hrou.

Pokud ano, přibližte nám její podobu, její přednosti a případně nedostatky, pokud jste je zažily.

A věřte, že mne vaše příklady zajímají, protože já sama jsem prošla těmito stupni vzdělávání v časech normalizace (maturita v roce 1988), a tak jsme si se spolužáky moc her ve škole neužili.

Viktorie Hobzová

Dobré odpoledne:))

Mě teď tak v rychlosti napadla jedna „škola hrou“, kterou teď v době pandemie praktikuji. Mám mladšího bratra, který dostává ze školy svoji práci. A já jediná jsem doma (rodiče pracují), takže s ním všechny úkoly dělám.

„Školu hrou“ mám v uvozovkách, protože pro mě je to spíš škola stresu a nervů 😊, ale vlastně zastupuji, jako kdyby roli učitele a sama si znovu připomínám základy, které jsme se kdysi ve škole učili (zájmena, desetinná čísla...).

Kristýna Loužecká

Vybavuji si, že jsme povinně na druhém stupni základní školy museli nazpaměť přednést před celou třídou nějakou báseň. Všichni jsme byli nervózní, ale já se odhodlala a zapojila i gesta a intonaci, takže mě učitelka pochválila. To mě inspirovalo k pozdějšímu zájmu o divadlo :-)) A zjistila jsem, že to máme v rodině, protože moje maminka vyhrávala soutěže v recitaci.

Kateřina Kupková

Dobrý den,

po přečtení otázky jsem si ihned vzpomněla na to, jakým zážitkem pro nás na základní škole byl nákup tabletů značky Apple. Učitelé je začali využívat (já to mám spojeno hlavně s přírodopisem a francouzštinou) a tak jsme se vlastně bavili jak my-žáci, tak učitelé. Díky různým aplikacím, založených na vzdělávání formou zábavy jsme se tak někdy učili. Ale to už jsou teda moderní technologie.

Střední školu mám se hrou spojenou taky. Především výuku češtiny a literatury. Naše báječná učitelka nám každé učivo a literární období dramaticky vykládala s velkými gesty a to mě opravdu bavilo. Skládali jsme například dadistickou báseň nebo když jsme četli úryvky z děl, měli jsme je až "hrát". Vlastně je to předmět, na který díky vyučující a jejímu přístupu vzpomínám nejraději.

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Viktorie Hobzová**

Děkuji, Viktoro, za první příspěvek. Není mi sice úplně jasné, jak si s bratrem hraje, abyste ho přivedla k porozumění učební látce, ale jednu velmi podstatnou věc zmiňujete. Tím, že učíte svého bratra se zároveň učíte sama (nebo si opakujte). A to je rovněž podstatou Komenského školy hrou. Zřejmě Komenský navazuje v určitém smyslu na sv. Augustina, který ve spise De Magistero (O učitelích) píše - aby se žák byl schopen něco naučit, musí mít v sobě (v psychologickém slova smyslu) učitele, respektive roli, postavu učitele. Svým vnitřním učitelem je navázán na učitele reálného.

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Kristýna Loužecká**

Kristýno, moc pěkný příklad! Ano, to jsou schopnosti, které je možné kultivovat, a je to i nadmíru užitečné. Komenský nás svým pojetím upozorňuje na blízký vztah divadla a školní výuky. Za předpokladu, že se jedná o kontaktní výuku. (Omlouvám se za toto povzdechnutí.)

Kateřina Kupková

Nebo dalším příkladem je předmět "Nauka o materiálech a technologiích" (taky na SUŠ v Ostravě). Učitel nám rozdával papíry s různými úkoly, které se týkaly například místností, vybavení školy nebo studentů a zaměstnanců napříč obory. My jsme pak měli hodinu na to, úkoly plnit. V průběhu jsme tak zjišťovali, kde je v dílnách jaký lis, co si myslí paní na vrátnici o studentech a tak dále... Zapojili se tak do naší "hry" i ostatní. Musím podotknout, že na umělecké škole jsem měli skutečně kreativní pedagogy.

Ale teď si vlastně uvědomuji, že jakékoliv seznamování s novým prostorem či výtvarnou/grafickou technikou pro nás byla jakási "hra". Přece jen jsme zkoušeli něco nového, kde jsme byli nuceni čekat na výsledek naší práce. Když jsme se zeptali, co například udělá takové leptadlo s plechem, papírem apod., řekli nám *zkuste a uvidíte*. To byla pro nás taky hra.

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Kateřina Kupková**

A děkuji i Kateřině za příspěvky do diskuse.

Když jsem hledala videoukázky pro dnešní hodinu, uvědomila jsem si, jak nám digitální technologie umožňují pracovat s pestrou paletou příkladů. Pak mne ale napadlo, že jejich nevýhodou je pasivnost studenta. Jakkoliv je využívána moderními technologiemi interaktivita, nikdy nezapojuje studenta celého. Což vystoupení na jevišti nebo alespoň před spolužáky na katederním stupínku vyžaduje. A když píšu celého studenta, myslím to psychosomaticky, duše i tělo, gesta rukou i třás kolien z trémy. To mne přivedlo k tomu, že jsem si videa a interaktivní programy umístila kamsi mezi obrázkovou učebnici Orbis pictus a divadelní učebnici Schola ludus. Na rozdíl od Komenského doby se pohybujeme ještě v trochu jiných kategoriích.

No a ten příklad z hodin literatury je krásný. Pro upozornění na dynamiku a dramatickosti projevu samotné paní učitelky i pro její schopnost vtáhnout vás hrou do tvořivosti. Připomenulo mi to profesora Ladislava Hejdánka (jenž včera zemřel), jehož přednášky filosofie jsem během svých studií po tři roky navštěvovala. Hejdánek byl pro mne nejpodstatnějším profesorem na Filozofické fakultě a to z několika důvodů. Jedním z nich byl jeho výsostně dramatický, vnitřně zaujatý projev, který mi otevíral základní otázky filozofie. Hejdánek byl při svém výkladu dokonce dramatičtější než moji pedagogové na Katedře divadelní vědy, rozumějte pražské.

Martina Musilová odpovídá uživateli **Kateřina Kupková**

Také pěkné, Katko!

Vede mne to k přemýšlení, jaké jsou možnosti kreativního a hravého přístupu na naší katedře. A srovnávám si to se svou výukou na DAMU. Na divadelní vědě musíme více balancovat mezi požadavkem nastudování si určitého množství informací na jedné straně a na druhé straně potřebou probouzet ve studentech chuť o nabytých znalostech přemýšlet, rozvíjet je, samostatně s nimi kreativně zacházet, zapojovat vlastní zkušenost, což jde na DAMU prostě snadněji. No, diskutujeme o tom s kolegy neustále, ale asi si samy všímáte, jak je to těžké někdy vybalancovat. :-)

Kristýna Businská

Já tedy musím přiznat, že na gymnáziu v Ústí se do normální výuky moc hry nedostalo. Jednou ročně však probíhal tzv. projektový den, který umožňoval žákům se nějak projevit. Většina učitelů (až na pár výjimek) bohužel zůstávala pasivní. V rámci projektového dne, který byl každý rok zaměřen na něco jiného, si každá třída připravila nějaký program a ukazovala ho porotě složené z těch aktivnějších učitelů. Celé to bylo formou soutěže, z každého ročníku vyhrála nejlepší třída například pizzu nebo poukaz na bowling atp. Nejpovedenějším příkladem asi byl rok, kdy každá třída představovala jednu zemi. Pamatuji se, že jsme měli Mexiko. Měli jsme kostýmy, ochutnávku tradičního jídla, ukázky tanců... a vyhráli jsme!

Ale zpětně mě mrzí, že jsme si nemohli obejít ostatní třídy a prohlédnout si i ostatní země.

Kristýna Loužecká

Ještě si vzpomínám na hodinu fyziky na základní škole, konkrétněji v 9. třídě. Byli jsme rozděleni do dvojic a měli jsme si připravit prezentaci o různých tématech tak, abychom pokryli celou hodinu (tedy 45 min). Naše paní učitelka fyziky si sedla mezi žáky do lavice a my si tak vyměnili role. Bylo to velice těžké upoutat pozornost ostatních, a pochopili jsme, že není vůbec snadné někoho něco naučit.

Martina Musilová

A to je take pěkný příklad, Kristýno!

Jednak je to skvělá příležitost se dozvědět něco o cizí zemi opravdu formou školy hrou. Jsem přesvědčena o tom, že ten komplexní zážitek se vám natolik vryl do paměti, že je to pro vás celoživotní vzpomínka. Čímž samozřejmě nechci říct, že s ní každý večer usínáte. Já si takto pamatuji školní akademii ze 4. třídy, kdy jsem recitovala nějaké čtyřverší. Dodnes oho mohu zopakovat.

A další zásadní postřeh se týká té absence prezentování tříd navzájem, absence společného učení se. Vaše soutěživost v rámci celé školy byla částečně zamrazena hned v zárodku. Všimněte si, jak Komenský chytře využívá potřebu dětí ukázat, jak jsou šikovné. Jak tuto spontánní soutěživost (agonální princip řekl by Huizinga) využívá k ještě pestřejšímu pojetí výuky hravou formou. Když dva žáci v soutěži předvedou stejnou látku, všichni zúčastnění si ji lépe zapamatují.

Kateřina Kupková odpovídá uživateli **Kristýna Businská**

Ano, projektové dny jsme taky měli. Většinou jsme měli vyhrazený "projektový týden" a každý obor něco připravil. Někdo dobrovolně a kreativně vymaloval zdi ve školce, někdo pořádal sbírku na zvířata, my jsme animovali spot na k výročí 21. 8. 1968. Pak jsme projekty prezentovali na konzervatoři (vždy na konci roku). A o Vánocích jsme měli vystoupení na zadané téma (např. jak by vypadal den na suš v jednotlivých časových obdobích).

Dovoluji si připojit ukázkou (když jsme byli ve druháku):

<https://www.youtube.com/watch?v=ReNID18aRRw>

Připojené video: Pondělí na SUŠ ve středověku

www.youtube.com

Další možnosti videa

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

Hezký příklad, Kristýno, s paní učitelkou v roli žákyně. To se týká toho příkladu ze sv. Augustina. A je to nejchytřejší pedagogický způsob aktivizace studentů. Profesor Císař na DAMU touto formou zkoušel studenty z historie divadla. Např. jim zadal úkol - dokažte mi existenci Josefa Kajetána Tyla. (Možná to popisují trochu nepřesně, ale princip byl tento.)

Martina Musilová

Katko, báječné!!!

Moc děkuji za nás za všechny. Je to opravdu zábavné. Ale co mne ještě zaujalo - jak jsem video sledovala, tak mne napadaly další možnosti, zpřesňování, vžívala jsem se a představovala si sebe, jak bych to pojala, co bych přidala za nápad, jak bych to dál zpestřila. A to je ono probouzení čilosti v žácích a studentech, o kterém psal Komenský. Ne že z něčeho udělám zábavný komerční produkt, ale že zaujmu, podnítím, probudím fantazii.

Bože, jak já bych si na gymplu užila ten česnek!!! Prostě závidím.

Kateřina Kupková

Ještě mě napadlo, že "škola hrou" se často využívá během výuky cizích jazyků. Například rodilí mluvčí takovým způsobem vedou svoji výuku, aby se studenti zapojili a nebáli se mluvit. Nejsem zdatná v angličtině, ale když stačilo, abych se vyjádřila (třeba v rámci hry) jen pomocí pár jednoduchých vět, bylo to pro mě lepší, zábavnější a uvolněnější, než kdybych měla pět minut souvisle hovořit. Přece jen je docela znervózňující už ten fakt, že ta druhá osoba česky neumí. Takže pomocí her jsme se my slabší dokázali rozpovídat a postupně odbourali stres.

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Kateřina Kupková**

Ano, při výuce jazyků se různé formy školy hrou používají dodnes asi nejintenzivněji. Koneckonců Komenský využil své metody právě pro výuku latiny. Možná je zásadní i to, že jakákoliv výuka cizí řeči je primárně výukou o komunikaci formou komunikace... Jistě jste si vzpomněly na Osolsobého definici divadla - komunikace komunikací o komunikaci.

Hled'me, máme tu další analogii s divadlem.

Kristýna Businská

V souvislosti s videem jsem si vzpomněla na naše video do hodiny biologie na téma první pomoc, které se trochu vymklo kontrole.

<https://drive.google.com/file/d/1NuxTijti9xNVG5iNrUInYaya6g4vAh01/view?usp=sharing>

Přiložený odkaz: [FormatFactorygrotesque1.mp4](#). Kliknutím otevřete v nové záložce.
drive.google.com

Martina Musilová

Také moc pěkné, Kristýno! :-)

Pokud již nemáte k dnešnímu tématu dalších příkladů, hodinu bych uzavřela. Moc vám za dnešní příklady děkuji. Byly inspirativní a umožnily mi upozorňovat na další aspekty Komenského školy hrou. Za tuto aktivitu jsem vám vděčná i proto, že sama začínám pocítovat velmi nelibě všechny nevýhody distanční výuky.

Příští hodinu se setkáme nad texty, které se věnují psychodramatu. Je to téma méně známé a možná i méně srozumitelné. Referát by měla mít Hanka Hovorková. Ta se ale již dlouho do diskuse nepřihlásila, takže netuším, zda má možnost kontinuálně pracovat a zda referát pošle. Zpřesním proto základní úkol na příští hodinu - poznamenejte si cokoli, čemu nebudete rozumět. V diskusi si pak vyjasníme, o co všechno v psychodramatu jde.

Přeji vám vše dobré a za týden se těším zase zde!